

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی

پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد اقتصاد سلامت

عنوان:

بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر نرخ باروری در ایران،

مطالعه پنل ۱۳۹۳-۱۳۴۵

توسط: سارا نصیری

استاد راهنما: دکتر اسماء صابرماهانی

استاد مشاور: دکتر رضا گودرزی

سال تحصیلی: ۱۳۹۵-۱۳۹۴

چکیده

مقدمه و اهداف: جمعیت و مسائل مربوط به آن، از جمله مسائل چندبعدی و پیچیده جوامع انسانی است و ویژگی‌های مرتبط با آن، پایه و زیربنای هرگونه برنامه‌ریزی و سیاستگذاری است. برای رسیدن به توسعه پایدار، لازم است رشد جمعیت را تحت کنترل درآورد. باروری مهم‌ترین مؤلفه رشد جمعیت است و تغییرات سطح باروری، مهم‌ترین عامل تغییر ساختار سنی جمعیت است. همچنین باروری تابعی از عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌باشد. لذا در صورت یافتن ارتباط معنی‌داری بین این عوامل و باروری ممکن است بتوان روند باروری را بر مبنای تغییرات ایجاد شده در این عوامل پیش‌بینی کرد.

باروری به عنوان یکی از اجزای اصلی رشد جمعیت، موضوعی است که همواره مورد توجه قرار گرفته و تحقیقات گسترده‌ای در زمینه شناخت عوامل مؤثر بر آن صورت گرفته است. در نتیجه بر آن شدیم تا با انجام مطالعه‌ای در طول زمان و با در نظر گرفتن دوره‌های مختلف در تغییرات جمعیتی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر نرخ باروری در ایران را بررسی نماییم.

روش: این مطالعه از نوع مطالعات توصیفی-تحلیلی است که به صورت گذشته‌نگر به بررسی عوامل اقتصادی-اجتماعی مرتبط با نرخ باروری استان‌های کشور پرداخته است. اطلاعات مورد نیاز آن، داده‌های مرکب از نوع مقطعی و سری زمانی (داده‌های پنل) بوده که در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۴۵ برای کل جمعیت ساکن در کشور به تفکیک ۲۴ استان از سالنامه‌های آماری مرکز آمار ایران و داده‌های سازمان ثبت احوال کشور استخراج شد.

پنل دیتا یکی از رویکردهای اقتصادسنجی و ترکیبی از داده‌های سری‌زمانی و مقطعی است که کمبودهای هر یک از مدل‌های سری‌زمانی و داده‌های مقطعی را کاهش می‌دهد. در نهایت تخمین نهایی با استفاده از نرم‌افزارهای Eviews نسخه ۷ و STATA نسخه ۱۲ انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که متغیرهای ازدواج، تحصیلات زنان، بیکاری، سیاست‌های جمعیتی، جمعیت اهل تسنن، سیاست‌های اقتصادی و هزینه‌های کل سالانه یک خانوار بر نرخ باروری تأثیرگذار بوده‌اند. در این میان ضریب تأثیر متغیرهای ازدواج، گروه دوم و سوم جمعیت اهل تسنن و سه دوره اول سیاست‌های پرداخت یارانه غیرنقدی، مثبت و ضریب تأثیر متغیرهای تحصیلات زنان، بیکاری، سیاست‌های تنظیم خانواده، دو دوره آخر سیاست‌های پرداخت یارانه غیرنقدی و نقدی و هزینه‌های کل سالانه یک خانوار، منفی شد.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج، ازدواج از مهم‌ترین علل افزایش در نرخ باروری و بیشترین تأثیر مثبت و مستقیم را بر نرخ باروری داشته است. تحصیلات زنان دومین عامل اثرگذار بر نرخ باروری که بیشترین تأثیر منفی و معکوس را داشته است. سپس بیکاری، سیاست‌های تنظیم خانواده، سیاست پرداخت یارانه نقدی و هزینه‌های کل سالانه یک خانوار به ترتیب تأثیر معکوس بر نرخ باروری و سیاست پرداخت یارانه غیرنقدی و جمعیت اهل تسنن تأثیر مستقیم بر نرخ باروری داشته‌اند.

کلید واژه: نرخ باروری، پنل، سیاست‌های جمعیتی، سیاست‌های اقتصادی

Abstract

Introduction: Population and its corresponding problems are one of the multidimensional and complicated issues in human communities and its related features are the basis for any kind of plans and policies. In order to reach sustainable development population growth should be under control. Fertility is the most important component of population growth and changes in fertility levels is the most important factor of the changing age structure of the population. Fertility is also a function of economic, social, cultural and political factors. Therefore, survey about association between these factors and fertility, help to prediction of fertility trends based on factors changing.

Fertility, as one of the principle components of population growth is an issue that has always been taken into consideration and extensive research has been carried out to recognize the influential factors on it. Therefore, we decided to study the most important factors influencing fertility rate in Iran by conducting a study over time and considering the effect of various periods of time on population changes.

Methodology: This is a descriptive- analytic study that retrospectively examined the socio-economic factors associated with the fertility rate of the Iran's provinces. Its required information is a combination of cross-sectional and time series data (panel data) that were extracted in 1966-2013 from all residents of country differentiated by 24 provinces and from statistical yearbooks of Statistical Center of Iran and Organization of Civil Registration.

Panel data is one of the approaches of econometrics that combines cross-sectional and time series data and reduces shortages of time series and cross-sectional models. The final estimation was done via Eviews version 7 and STATA version 12.

Findings: Findings showed that variables of marriage, women's level of education, unemployment, population policies, Sunni population, economic policies and annual expenses of households have influenced fertility rate. The coefficient of marriage, second and third groups of the Sunni population and the first three periods of non-cash subsidies policies, was positive and the coefficient of education of women, unemployment, family planning policies, the last two periods of non-cash and cash subsidies policies and family's total annual expenses, was negative.

Results: Based on the research results, marriage and women's level of education had the most positive and negative effects on the rate of fertility, respectively. Then, unemployment, family planning policies, policies of paying cash subsidies and total annual expenses of households had reverse effect on fertility rate, respectively and the policies of paying cash subsidies and Sunni population had positive effect on fertility rate.

Keywords: fertility rate, panel, population policies, economic policies.

Kerman University of Medical Sciences

Faculty of Management

In Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree Msc of Health
Economic

Title:

**The survey of factors affecting on fertility rate in Iran: Panel data
1966-2013**

By:

Sara Nasiri

Supervisor:

Asma Saber-Mahani

Advisor:

Reza Goudarzi

Year: 2016